

Uitdaagrecht (Right to Challenge)

Verantwoordelijkheden en wettelijke bepalingen

Artikel 150 van de Gemeentewet stelt dat inwoners moeten kunnen meepraten bij de voorbereiding van het beleid. De gemeente legt de regels daarvoor vast in een inspraakverordening. Behalve dat zij gebruik maken van formele inspraakmogelijkheden rond raadsvergaderingen, zijn bewoners ook actiever geworden in burgerpanels, nemen ze deel aan digitale peilingen of beheren zij wijkbudgetten. Zij willen ook meer betrokken worden bij de uitvoering of evaluatie van het gemeentelijke beleid.

Daarom wil het kabinet in lijn met het regeerakkoord ook het zogenaamde uitdaagrecht (Right to Challenge) een sterkere wettelijke basis geven. Bij Right to Challenge dagen inwoners of maatschappelijke organisaties de gemeente uit; zij zeggen dat zij bepaalde gemeentelijke taken (groenbeheer, dagbesteding), eventueel met enig budget, beter en goedkoper kunnen uitvoeren.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een wetsvoorstel in voorbereiding om de inspraakverordening te veranderen in een participatieverordening. Daarin wordt de gemeente de ruimte geboden om zelf te besluiten of het uitdaagrecht een plek krijgt in de verordening en zo ja, welke vorm en inhoud het dan krijgt. Wettelijk vastgelegde taken van de gemeente, zoals strafvervolging en de inzet van hulpdiensten, zijn uitgesloten.

‘De gemeente uitdagen’ kan nu ook al, bijvoorbeeld op grond van artikel 5 in de Grondwet (petitierecht). Volgens de VNG werken al ruim 120 gemeenten op de een of andere manier met het uitdaagrecht. In de meeste gevallen is het sinds 2015 opgenomen in de WMO-verordening (artikel 2.6.7). De VNG ondersteunt het regeringsvoorstel omdat het ‘uitdaggers’ een heldere set van spelregels kan bieden en tegelijkertijd gemeenten de ruimte laat voor maatwerk door het niet te verplichten. Ze overweegt een modelverordening te ontwerpen.

Het uitdaagrecht biedt burgers ook mogelijkheden meer betrokken te zijn bij de Omgevingswet, het Klimaatbeleid en het transitiebeleid van landbouw en natuur.

[Artikel 150 Gemeentewet](#)

[Conceptwetsvoorstel participatieverordening \(voor internetconsultatie\)](#)

[Memorie van toelichting conceptwetsvoorstel](#)

[Reactie VNG op conceptvoorstel Wet versterking participatie op decentraal niveau](#)

Achtergrondinformatie

Het uitdaagrecht komt oorspronkelijk uit Engeland, vandaar de naam Right to Challenge (R2C). Het werd in 2012 opgenomen in de Localism Act die beoogde buurtrechten een plek te geven in het gemeentelijk domein. In de praktijk is R2C in Engeland weinig toegepast. Verschillende redenen

worden genoemd. Trajecten voor bewoners zouden te ingewikkeld zijn, gemeenten voelden zich al snel aangevallen en concurrentie met commerciële partijen bleek lastig.

In ons land zien diverse partijen kansen voor Nederlandse modellen van het uitdaagrecht. Het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners maakt zich al langer sterk voor buurtrechten waarmee burgers meer invloed op hun directe leefomgeving krijgen. Het overheidsprogramma Democratie in Actie begeleidt gemeenten bij de toepassing van het uitdaagrecht, vaak in samenwerking met het Netwerk Right to Challenge.

Omdat het zich voor hun deur afspeelt, zien bewoners vaak heel goed hoe iets beter kan. Als zij een dienst gaan uitvoeren, staat het algemene belang van de buurt voorop. Buurtbewoners kijken voorbij de symptomen naar oplossingen voor een onderliggend probleem en kunnen daarmee efficiënter zijn. Een bewonersorganisatie heeft meer oog voor lokale werkgelegenheid en zal de eventuele winst weer besteden in de wijk.

Gemeenten kunnen veel leren van de inzet van bewoners. Belangrijk is dat iedere gemeente en de 'uitdagings' duidelijke afspraken maken over de definitie van de dienst, het proces van overname en de verantwoording. Ervaringen leren dat intensief contact, liefst met een vaste medewerker binnen de gemeente, essentieel is om verwachtingen parallel te laten lopen. Zo'n procesbegeleider kan uitdagers langs de beren op de weg van de gemeentelijke organisatie (inkoopbeleid, aansprakelijkheid, concurrentievervalsing) loodsen.

In de meeste gevallen hebben bewoners zich via het uitdaagrecht ontfemd over het beheer en onderhoud van onder meer een (dieren)park, buurthuis, sportclub of bedrijventerrein, of initiatieven genomen rond zorg of welzijnswerk in het kader van de wmo. Zo nam in Utrecht een basketbalclub het beheer van een sporthal over en heeft de Piushaven-buurt in Tilburg dankzij R2C een eigen havenmeester aangesteld. Veel uitdagingen komen in de praktijk neer op samenwerking tussen gemeente en inwoners.

[Uitdaagrecht - VNG](#)

[Het Right to Challenge in elke gemeente - LSA](#)

[Programma Democratie in Actie](#)

[Netwerk Right to Challenge](#)

Tools en leeromgeving

De VNG organiseert voor raadsleden [leercirkels](#)

[Routeplanner R2C](#) voor bewoners, maatschappelijke organisaties, bestuurders en gemeente

[Onderzoek naar algemene regeling voor Right to Challenge](#) - Universiteit Leiden (maart 2020)

Inspiratie en praktijkvoorbeelden

Right to Challenge opgenomen in [WMO-verordening Amstelveen](#)

[Samen werken aan het Right to Challenge](#)

Inspiratiegids Right to Challenge voor gemeenten- Democratie in actie, 2019

Voorbeelden - Right to Challenge

Bewonersbod is de Utrechtse naam voor Right to Challenge

Korte video (3:50 min) over Right to Challenge ervaringen in Rotterdam en Utrecht